

StOKpaardje

*Donateursblad van Stichting 't Oude Kinderboek.
jaargang 2, nummer 1, 2006
verschijnt 4x per jaar*

Colofon

Stichting 't Oude
Kinderboek
Laarstraat 31
7201 CB Zutphen
0575-545117
oudekinderboek@hetnet.nl
di t/m vrij 13.00-17.00

Redactie

Janneke van der Veer
Lot van den Akker
Pien Pon
Reint Jan Terbijhe

Comité van Aanbeveling

Jos Brink
Bennie Jolink
Nannie Kuiper
Marieke Schriks
Jan Terlouw

Wordt u donateur?

Dan krijgt u:

- *ontvangstbevestiging
- *donateursblad
- *gratis kopersservice
- *eindejaarsattentie

Doelstelling:

Het verzamelen, bewaren
en ter inzage geven van in
principe niet recent
verschenen kinder- en
jeugdliteratuur, in het
bijzonder uit het
Nederlandse taalgebied.

Van het bestuur

We gaan met Stichting 't Oude Kinderboek het tweede jaar in en doen dat onder meer door voortaan het StOKpaardje dubbel zo dik te maken. Over het wel en wee van onze Stichting in 2005 is een jaarverslag opgesteld voor o.a. de leden van het Comité van Aanbeveling en de medewerkers. Enkele punten daaruit zijn: Op 16 december 2004 is bij de notarissen Veldhuizen, Beens en Van de Castel te Amersfoort de oprichtingsakte gepasseerd van de Stichting 't Oude Kinderboek (StOK) te Zutphen. Voortgekomen uit het Zutphense filiaal van Stichting Kinderboek Cultuurbezit (SKC) te Winsum werd op die datum StOK zelfstandig. In het eerste jaar van haar bestaan mocht StOK zich verheugen in een groeiend aantal boeken, bezoekers en belangstelling.

Dankzij vele schenkingen steeg het aantal boeken in 2005 van ca 12.000 naar ca 14.000. De boeken zijn opgenomen in een digitaal bestand. In de tweede helft van 2005 is begonnen met het voorzien van de boeken van een StOK-exlibris. Dit zal medio 2006 afgerond zijn. Zo'n 195 boeken zijn gerepareerd. De omvang van de schenkingen is zo groot dat naar schatting nog vijftienhonderd boeken pas in 2006 kunnen worden geselecteerd.

Op 8 april is StOK, in aanwezigheid van diverse genodigden, het bestuur en de medewerkers, officieel geopend door mevrouw Marieke Schriks, wethouder van de gemeente Zutphen. Op 10 april werd de open dag bezocht door 108 belangstellenden.

In 2005 heeft StOK 1379 individuele bezoekers ontvangen en 168 deelnemers in groepsverband. Er zijn 884 boeken uitgeleend aan individuen en 156 in 'bruikleen' gegeven aan instellingen en particulieren ten behoeve van studie en onderzoek. Aan het eind van 2005 stonden 34 donateurs bij StOK geregistreerd.

Gedurende het jaar zijn de etalage en de vitrines diverse keren ingericht rond een thema. Het thema 'Indië' riep veel sentiment op bij diverse bezoekers. Een geblindeerde etalage met een foto van alle bestuursleden en medewerkers als 'verborgen verleiders' bleek na de officiële opening het thema 'Een nieuwe start' uit te stralen. Het thema 'Oorlog en bevrijding' werd opgevolgd door 'Fietsen en treinen'. In de vakantie tijd vroeg de 'Kostschool' de aandacht. Het jaar werd afgesloten met 'Sprookjes van Andersen'.

Stichting 't Oude Kinderboek, die als kinderboekenleenmuseum met veel enthousiasme werkt aan de instandhouding van belangrijk cultuurgood en bijdraagt aan versterking van Zutphen als museumstad, is bij bestuur en medewerkers in goede handen. Zij weet zich gedragen door de leden van het Comité van Aanbeveling, de donateurs en de vele bezoekers en schenkers van boeken. Het voortbestaan van StOK is echter pas gewaarborgd als subsidieverleners, sponsors en anderen deze stichting ruimhartiger ondersteunen.

Reint Jan Terbijhe, voorzitter StOK

Recente Schenkingen:

- C. S. Adama van Scheltema e.a., *Vergeet mij niet*. Amsterdam, Allart & Van der Made, 1854.
- May Amend, *Uw toekomst weten?* Den Haag, A.W. Segboer's Uitgevers Maatschappij, 1925.
- Marianne Jurgens, *Van een Jongen met een Toverpaard*. Antwerpen-Amsterdam, Uitgeverij De Sleutel, 1946.
- Sneeuwwitje / Roodkapje / Assepoester / Klein-Duimpje. Nijmegen, Uitgeverij v.d. Zande, G.R.D.N.-20-95.

-GESCHENKBESPREKING-

-C.S. Adama van Scheltema e.a., *Vergeet mij niet*.
Proza en Poëzij. Met zes gekleurde platen,
Amsterdam, Allart & Van der Made, [1854].

Soms is niet alleen de inhoud en/of het uiterlijk van een boek interessant, maar ook de opdracht die in het boek geschreven is. Dat is bijvoorbeeld het geval met de uitgave *Vergeet mij niet. Proza en Poëzij*. De hierin vermelde opdracht luidt: 'Aan Hanna Jeukers die van 17 September 1882 tot en met 17 December 1884 geen enkele maal de naaischool heeft verzuimd.' Wie Hanna Jeukers is, is niet bekend, maar het was vast een plichtsgetrouw, hardwerkend meisje dat zich goed aan afspraken hield en dus altijd present was op de naaischool.

Zoals de ondertitel aangeeft, bevat het boekje gedichten en verhalen, ruim dertig in totaal. Deze zijn gericht op de oudere jeugd en zijn van de hand van diverse auteurs, onder wie C.S. Adama van Scheltema, A.H. Broens, Elise (die als enige een toevoeging krijgt, te weten 'Schrijfster van Hermine'), Christina van Gogh, J.J.L. ten Kate, H. Tollens Czn. en J. Wijsmuller. Enkele schrijvers hebben ook nu nog enige bekendheid, bijvoorbeeld C.S. Adama van Scheltema (1815-1897), J.J.L. ten Kate (1819-1889) en H. Tollens Czn. (1780-

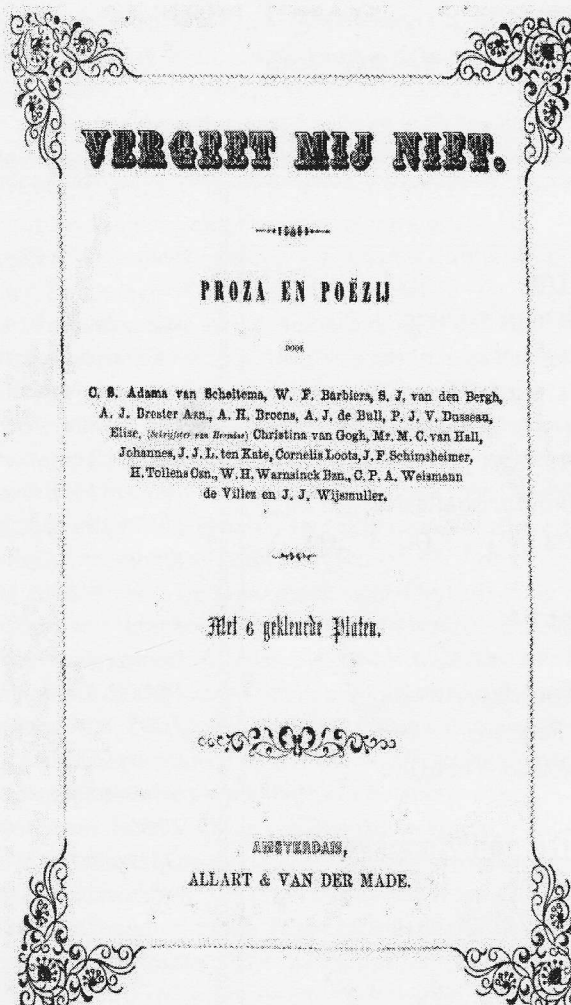
1856). Vooral de laatste was populair in zijn tijd. Tollens vertolkte het alledaagse huiselijke geluk, de liefde voor vaderland en vorst, de tevredenheid en de liefdadigheid. Veel succes had hij met het nog steeds bekende lied *Wien Neêrlands bloed* (1871) en *De overwintering op Nova Zembla* (1819).

De inhoud van *Vergeet mij niet* is stichtelijk te noemen. Het boekje opent met een voorwoord in de vorm van een gedicht van Adama van Scheltema. De eerste strofe hiervan luidt: 'Mijn jonge vrienden, die den tijd / Met weêrzin slechts onnut verslijt, / En boven spel, u nutte boeken / Tot onderhoud van geest begeert, / En telkens tot hun schat u keert, / Om nieuwe winst en vreugd te zoeken'. Kortom, lezen en herlezen gaat boven spelen, want de geest moet 'onderhouden' worden.

Moraliserend is zeker ook 'Een Drietal Weezen', een gedicht van Tollens. De ondertitel hiervan is 'Op de Zilveren bruiloft van hunne Pleegouders, hun een kristallen korf met bloemen aan biedende'. De 'drie wezen' tonen in het vers hun dankbaarheid en smeken God het 'bruiloftspaar' zijn 'rijksten zegen' te geven.

Het proza is niet minder stichtelijk. Van Elise is het aangrijpende verhaal 'De vergelding' opgenomen, over een blinde man die na een operatie weer kan zien. Zijn dankbaarheid toont hij vele jaren later als hij de weduwe van de arts die hem geopereerd heeft en haar zoon uit een brandend huis redt en hen vervolgens in zijn huis onderdak aanbiedt.

De zes gekleurde platen in *Vergeet mij niet* zijn lithografieën die gedrukt zijn bij P.W.M. Trap. In de

ij komen met een blij gemoed
Als kindren in uw feestzaal binnen,
Geliefden, die we als ouders minnen!
Wij komen met een zegengroet,
En strooijen op uw huwlijkspad
Wat loover en een bloem of wat.

Eerste strofe van 'een drietal wezen' door H. Tollens Cz.

vormgeving van het boekje valt het gebruik van diverse lettertypes op, wat niet ongebruikelijk was in de negentiende eeuw. Verder begint elke gedicht en verhaal met een versierde initiaal waarin een bloemenrank verwerkt is. De omslag van het boekje is van rood leer. Het geheel maakt een verzorgde indruk.

Helaas zijn geen gegevens beschikbaar over de wijze waarop het boekje destijds ontvangen is. Ook zijn er geen herdrukken van bekend. Ongetwijfeld zal het zijn weg gevonden hebben naar de 'braafsten' onder de negentiende jeugd.

Janneke van der Veer

Uit de bibliotheek

Zoals u wellicht gelezen hebt, hebben wij in de maanden december en januari een donateursactie gehouden. Onder de nieuw ingeschreven donateurs zijn twee boeken van Andersen verloot. De winnaars zijn (*trrrromgeroffel*):

1. Mevrouw T. Schouten en meneer A.W. de Kool uit Dordrecht. Zij ontvangen: *Sprookjes van Hans Andersen*, uit het Deensch vertaald door Christine Doorman en geïllustreerd door Rie Cramer, vijfde druk.
2. Mevrouw W. Frowein-Nierkes uit Velp. Zij ontvangt: *Het lelijke jonge eendje* door Theo van Hoytema, tweede druk.

Allen van harte gefeliciteerd!

Ook dit jaar staat er weer een aantal nieuwe thema's op stapel. In het tweede nummer van StOKpaardje kunt u bijvoorbeeld veel over het circus lezen. Het laatste nummer belooft een winterse verrassing, met veel bergen te worden.

Boekvergelijking

Hans Brinker of De zilveren schaatsen.

Onlangs was er bij een schenking aan StOK een mooi oud boekje van P.J. Andriessen met als titel "De zilveren schaatsen". Daar ik uit de tijd dat mijn eigen kinderen jeugdboeken lazen alleen "De zilveren schaatsen" van Margreet Bruijn kende, werd mijn belangstelling gewekt. Ging dit over dezelfde zilveren schaatsen?

Voorin las ik dat het boek oorspronkelijk geschreven was door een Amerikaanse: Mary Mapes Dodge (1832 - 1905). Nieuwsgierig geworden ging ik op zoek naar meer informatie over deze Mary Mapes Dodge. Het bleek dat zij in New York geboren was en dat haar vader een belangrijke wetenschapper en uitvinder was. Mary hielp hem bij de productie van een maandblad "The working farmer". Zij trouwt met een 15 jaar oudere echtgenoot, de advocaat Dodge en zij krijgen twee zonen. Mary wordt al heel jong weduwe en om financieel op eigen benen te kunnen staan legt zij zich toe (op aanraden van haar vader) op het schrijven van gedichten en jeugdverhalen. Na het lezen van

"The rise of the Dutch republic" van de historicus J.L. Motley besloot ze dat haar volgende verhaal in Holland zou spelen, hoewel zij daar nooit geweest was.

Zij komt in contact met de familie Scharff die in 1845 naar Amerika geëmigreerd was en van hen hoort ze veel persoonlijke herinneringen en anekdotes die de bron worden van het verhaal over Hans Brinker en de zilveren schaatsen. Het boek is een prachtig schaatsverhaal. Het speelt zich helemaal af op en rond het ijs. Een stel jongens uit Broek in Waterland maakt een schaatstocht via Haarlem. Amsterdam en Leiden naar Den Haag, waarbij vele bezienswaardigheden breed uitgemeten worden. Daar doorheen speelt het verhaal van de zeer arme familie Brinker (ook uit Broek in Waterland) met twee kinderen: Hans en Greetje. De vader des huizes heeft door een val zijn verstand verloren. Hans ontmoet de knappe dokter Broekman en weet hem te overreden eens naar zijn vader te komen kijken. De dokter verricht in het armoedige hutje een miraculeuze hersenoperatie, waarna de vader geneest. Greetje wordt de winnaar van de grote schaatswedstrijd van het dorp en wint een paar zilveren schaatsen. Het boek krijgt een happy end waarin Hans een knappe dokter geworden is die dokter Broekman opvolgt.

De uitgever wees het boek oorspronkelijk af. Hij vond het teveel een reisgids, maar na aandringen van Mary besloot hij (met tegenzin) het boek uit te geven..

In 1867 verschenen de eerste Britse en Nederlandse edities. Het werd later in zestien talen vertaald en uitgegeven.

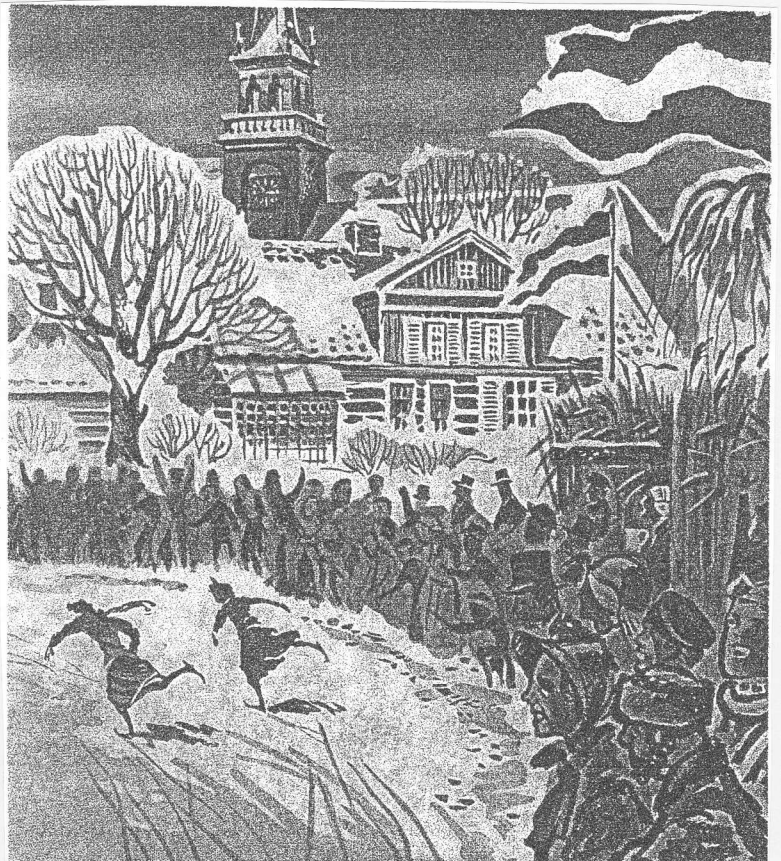
In Nederland ontving de onderwijzer P.J. Andriessen in 1876 het verzoek om het boek te vertalen. Andriessen was schrijver van kinderboeken met veelal historische onderwerpen en vond het boek niet goed genoeg om het integraal te vertalen. Hij ging het omwerken. "Had ik 't werkje van Mary Doge vertaald, ik zou tal van dwaasheden hebben moeten debiteren, waarvoor mijn jeugdige lezeressen en lezers mij zeker op de vingers getikt zouden hebben", aldus Andriessen in zijn voorwoord.

Beroemd geworden is het verhaal uit het boek over een jongetje dat door zijn vinger in het gat

van de dijk te steken Haarlem en Spaarndam van een overstroming redt. Deze jongen is bij ons bekend als Hansje Brinker (de hoofdpersoon uit "De zilveren schaatsen") maar het jongetje was eigenlijk het zoontje van de sluiswachter.

Hansje Brinker is echter een geheel eigen leven gaan leiden. Zo stond op 16 augustus 2003 in "Het Financieel Dagblad": "Jan Bennink moet zich bij Numico voelen als Hansje Brinker. Hij komt handen tekort om de gaten te stoppen." En in het NCR Handelsblad van 12 augustus 2004: "De minister van Financien speelt voor Hans Brinker. Schatkistbewaarder Zalm heeft al zijn vingers nodig om gaten in de dijk van de vaderlandse overheidsfinanciën te stoppen."

Behalve de uitgave van Andriessen zijn er nog andere Nederlandse bewerkingen van Hans Brinker. In 1954 verscheen een bewerking van Margreet Bruyn onder de titel "Hannes Brinker of de zilveren schaatsen; een nieuw verhaal naar het oude boek van Mary Mapes Dodge". In 2005 is verschenen "Hans Brinker of de zilveren schaatsen" van Anita van der Ven.

Liet Hoitink

Zoek een boek

Bij het sorteren van de geschonken boeken kan het wel eens gebeuren dat je zomaar een losse bladzijde vindt. Je kunt deze natuurlijk direct weggooien, maar het blijft je toch intrigeren. Uit welk boek zou het kunnen zijn? Eens even kijken, komen er namen in voor? Nee! Wat is de situatie? Wat is de spelling? Waar doet het me aan denken? Het wordt een soort puzzel, een echte uitdaging! Wat denken de anderen er van? Zullen we de lezers van het "Stokpaardje" er op los laten? Zo is deze nieuwe rubriek geboren.

In deze rubriek is het de bedoeling dat u een fragment uit een bekend kinder/jugendboek weet thuis te brengen. Degenen die het fragment hebben gevonden, maken kans op een boek naar keuze uit de verkoopcollectie. Hier volgt dan meteen het eerste fragment:

"Heb je de deur goed afgedraaid?" klonk plotseling ooms stem uit de slaapkamer. Ze schrok er haast van in 't griezelig-stille huis. "Ja" riep ze. Meer niet. Niemand vroeg of ze plezier gehad had, en hoe het gegaan was. In haar eigen kamertje bleef ze even staan. Toen bekeek ze het kaartje aan het bouquet: "K.J.L. van Laer, med. doct.", stond er op. "Aardig van Karel," zei ze hard-op en begon zich te ontkleeden. Haar jurk ging toch nog niet uit, de veter was in de knoop gegaan. Ze kon er niet bij, en sjarde om het los te krijgen, tot haar zenuwen tot het uiterste gespannen waren en haar armen slap neerhingen langs haar lijf. 't Ging niet los; en ze durfde toch niemand roepen om haar even te helpen. Ze ging in bed liggen zoals ze was, en door vermoeidheid overmand, sliep ze in. Zóó vond tante haar den volgenden morgen in haar witte jurk, met een vuurrood gezichtje waaromheen in verwarde massa 't bruine haar zich kronkelde.

Schrijf het boek en het hoofdstuk waarin het fragment voorkomt op een briefkaart en stuur deze voor 15-05-06 naar Stichting 't Oude Kinderboek, Laarstraat 31, 7201 CB Zutphen.

De prijswinnaar wordt in het zomernummer (juni) bekendgemaakt.

Boeken met herinneringen

Veel mensen die de bibliotheek van StOK bezoeken, zijn op zoek naar een boek uit hun jeugd waaraan ze goede herinneringen hebben. Ook ik heb goede herinneringen aan jeugdboeken. Daarbij heb ik als medewerker het voorrecht iedere week een middag tussen al die boeken te mogen doorbrengen.

Bij het zien van *Bolke de Beer* van A.D.Hildebrand of *In de Soete Suikerbol* van W. G. van de Hulst zie ik mezelf weer zitten in de gezellige huiskamer van het oude huis waarin ik mijn jeugd doorbracht. Op zondagmiddag, bij vader op schoot, dan werd er voorgelezen. Volgens mij vond hij het zelf ook leuk, want hij las vaak hele lange stukken. Een gevoel van warmte en veiligheid komt bij me op als ik de toen voorgelezen boeken nu weer in handen heb. De oorlog - ik ben in 1939 geboren - had geen invloed gehad op die voorleesmiddagen, hoewel ik me best angstige momenten uit die oorlogstijd kan herinneren.

Sommige uitspraken uit die boeken werden veel gebruikte citaten bij ons thuis. Bijvoorbeeld: 'Het is jouw schuld', zei de oom van Rein, de bosbaas, 'maar je kunt het eigenlijk niet helpen.' (uit: *Nieuwe avonturen van Bolke de Beer*). En uit *Harkekijntje op kasteel Hemelhoog* van Josephine Siebe komt: 'Wie belooft en niet wil doen, Is gelijk een mager hoen, dat wel kakelt op zijn stok, Maar geen ei legt in zijn hok.' (Vader Cats). Mijn man schijnt zijn medewerkers op kantoor hiermee zo vaak om de oren geslagen te hebben dat ze er bij zijn afscheidsfeest een act op gemaakt hebben. Verder werd iemand die alles altijd netjes en recht wilde hebben bij ons al gauw vergeleken met de bakkersvrouw uit de *Soete Suikerbol*.

Bij een van de vele schenkingen die we voor onze bibliotheek ontvangen, zat eens het boek *Wortelmannetje gaat op reis* van B. Midderigh-Bokhorst. Bij het zien ervan sprong er meteen een luikje in mijn hoofd open. Ik was vijf of zes jaar en kreeg van een oom en tante geld. Ik holde toen onmiddellijk naar een klein kantoorboekhandeltje bij ons in de straat en kocht 'Wortelmannetje'. Ik kan me de plaatjes nog precies herinneren. Net als met andere boeken ging ik met 'Wortelmannetje' in een hoek van de kamer zitten, achter een grote fauteuil, onder een staande schermerlamp. Ik was dan zo stil, dat wel eens vergeten werd om me naar bed

te sturen.

Er is één boek dat ik dolgraag weer zou willen bezitten: *Dokter Langpootmug* van B. Polak. Het is echter een hele bijzondere oorlogsuitgave en zeer zeldzaam. Ik kon destijds bijna het hele boekje uit mijn hoofd opzeggen, over Vader Nachtuil, die bij het middageten plotsklaps op zijn tong had gebeten. Een even bijzondere uitgave is *Kom binnen in het huis van El Pintor*, ook een oorlogsuitgave. El Pintor was een schrijverscollectief dat kinderboeken schreef. De opbrengst van die boeken werd gebruikt om onderduikers van eten te voorzien. De opbrengst van *Dokter Langpootmug* was eveneens voor dat doel bestemd.

Zo komen vele goede jeugdherinneringen boven bij het zien van oude kinderboeken en met dat doel komen veel mensen dan ook naar StOK in de Laarstraat, waar we altijd weer blij zijn als we het gezochte boek kunnen vinden.

Hoog-Keppel, Liet Hoitink.

HAKA-BOEKEN

Bij alle schenkingen zijn regelmatig boeken met voorin een vignet met daarop "HAKA Jeugd Bibliotheek. Aangeboden door de Coöperatieve Groothandelsvereniging "De Handelskamer" Rotterdam voor het trouwe gebruik van verpakte HAKA artikelen".

De coöperatieve gedachte was omstreeks 1860 overgewaaid uit Engeland en werd in diverse steden van Nederland opgepakt. De consument of "verbruiker" zoals dat in coöperatieve kringen heette, kon door "eigen" artikelen te kopen de kostbare tussenhandel uitschakelen. In 1914 ontstond een centrale organisatie "De Handelskamer" die de plaatselijke coöperaties bevoorradde. Het eigen merk werd een afkorting van "Handelskamer": HAKA. In het HAKA jaarverslag van 1924 wordt vermeld dat het verpakken van bonnen de verkoop van HAKA artikelen zal bevorderen. Bij inlevering geven deze bonnen recht op een kinderboek zonder bijbetaling. Het wordt een succes.

Van een vriendin, waar ze thuis zeer coöperatief ingesteld waren, had ik al eens gehoord dat zij door die HAKA spaaractie vroeger vaak mooie kinderboeken kregen. Het was die coöperatie er natuurlijk om te doen dat mensen zoveel mogelijk de eigen producten kochten, want alleen daarop kreeg je punten, waarvoor je dan de boeken kon krijgen. Zo sneed het mes aan twee kanten: De HAKA verkocht zoveel mogelijk artikelen van het eigen merk en arbeiderskinderen kwamen aan mooie, met zorg gekozen boeken.

In 1928 verschijnt er een catalogus waarin wordt vermeld dat ruim 28.000 boeken verstrekt zijn.

De HAKA jeugdbibliotheek krijgt steeds meer belangstelling. Naast de algemene rubriek in de catalogus komt er een supplement voor katholieke en protestants-christelijke jeugdboeken. Later komen er zelfs nog studieboeken bij.

Leonard Roggeveen schreef drie boeken geïnspireerd door de coöperatieve gedachte: *De zeven jongens van Duinoord*, *De zeven jongens in de sneeuw* en *De zeven jongens in de lucht*. Viruly schreef *De wereld vanuit de lucht* en Henk Kemp en Piet Maree *Het HAKA lucifer eiland*.

Ook werd er een HAKA kookboek uitgegeven, dat een groot succes werd, en een Breiboek.

In de laatste jaren van haar bestaan kwamen er jaarlijks zo'n honderdvijftig duizend boeken op de HAKA markt. Per boek moesten ongeveer drie à vierhonderd bonnen ingeleverd worden. En die miljoenen bonnen moesten allemaal verwerkt worden op het HAKA kantoor in Rotterdam.

In het jaarverslag van 1940 is vermeld dat "De HAKA-jeugdbibliotheek ongewijzigd functioneert", doch dat verandert in de loop van de oorlogstijd. Na een bombardement op Rotterdam in 1943 wordt de jeugdbibliotheek overgebracht naar Den Haag. Vanaf die tijd konden er geen bonnen meer ingeleverd worden. Het gaat langzaam bergafwaarts met De HAKA jeugdbibliotheek en na de oorlog werd die geheel opgeheven.

Twintig jaar heeft de HAKA bibliotheek bestaan en de boeken zijn in veel particuliere verzamelingen aanwezig.

In Schiedam is een "Nationaal Coöperatief Museum" waar ook een collectie van bijna 400 HAKA boeken te vinden is. Inlichtingen (010) 4270920

Liet Hoytink

Bron:
Herman van der Lee, 'De HAKA Jeugdbibliotheek leeft nog steeds', in: Boekenpost 10, maart/april 1994.

Boekvergelijking

Niet meer te vergelijken!

Alice in Wonderland van Lewis Carroll is zo vaak vertaald, naverteld, opnieuw verteld, verteld aan Nederlandse kinderen, verteld voor de kleintjes, in stripvorm verschenen, als prentenboek, pop-up-boek en kleurboek uitgegeven, geïllustreerd door vele tekenaars uit binnen- en buitenland, dat het onbegonnen werk is om een vergelijking te maken tussen alle verschillende edities van één boek. Natuurlijk blijft het voor een liefhebber boeiend om te zien hoe het gedichtje in de vorm van een muizenstaart in de verschillende uitgaven is gedrukt en vertaald en hoe er met de vele woordgrappen is omgesprongen. Het vergelijken van de illustraties alleen al is een genot! *Alice in Wonderland* is, denk ik, nog wel vaker geïllustreerd dan de sprookjes van Andersen. Hoewel ik inmiddels zo'n 150 verschillende exemplaren heb - wat nog helemaal niet zoveel is, er zijn verzamelaars met wel 500 exemplaren - is het grappig om vast te stellen dat je eerste *Alice* toch altijd de enige echte blijft. Nu was dit bij mij de klassieke vertaling van C. Reewijk en Alfred Kossmann, maar het had, als ik wat later geboren was, ook die van Eelke de Jong of Nicolaas Matsier kunnen zijn. Dan was mijn soepschildpad een imitatieschildpad, een nepschildpad of een fopschildpad geweest. In een vertaling van Dr. Frans Verachtert wordt achtereenvolgens gesproken van een Fop-schildpad, Bedotster-schildpad, een Kunst-schildpad, een Bedrieglijke schildpad, een Naboots-schildpad, een Schijn-schildpad, een Soi-disant-schildpad, een Maakwerk-schildpad, een Onechte-schildpad, een Valse schildpad, een Vervang-schildpad, een Kunstmatige schildpad, een Getrukkeerde-schildpad, een Loze-schildpad, verder een Goochel-, een Zogenaamde, een Droom-, Masker-, Gepatenteerde-, Para-, Waan-,

Pronk-, Zogezegde-, Fopperij-, Als zodanig voorgestelde-, Schijnbare-, Mom-, Onware-, Onwaarachtige-, Niet-echte- en Surrogaat-schildpad. Hij heeft van de nood een deugd gemaakt en zo een extra grap aan het boek toegevoegd. Nu komen we waar ik eigenlijk naar toe wilde: hoe ver kun je gaan bij een vrije vertaling?

Op een gegeven moment, in de jaren vijftig duikt er een versie op waarin in het begin van het boek, als Alice met haar zuster aan de waterkant zit, deze laatste een verhaal vertelt, getiteld 'Een vreemde prinses'. Wel vijftien bladzijden lang wordt verteld hoe een prinses iedereen uitlacht en dan door een dwerg genezen wordt, die vervolgens verandert in een prins, waarmee ze uiteindelijk trouwt. Een heel on-Carroll-achtig verhaal.

Deze versie door ene Ankie Aalbers eindigt ook heel vrij met een hoofdstuk waarin Alice volwassen is geworden en ze bezocht wordt door een uitgever. Zijn kleindochter heet ook Alice en die heeft weer een vriendin, die ook Alice heet. (Kunt u het nog volgen?) Die vriendin kent weer iemand die Dorothy Holden heet. Aan deze Dorothy heeft de eerste Alice haar dromen verteld en via-via zijn die bij de uitgever terechtgekomen. Hij vraagt Alice of ze er een boek van wil maken en binnen een maand ligt dit in de winkels, zodat alle kinderen het kunnen lezen.

Al deze items zijn er gewoon bij gefantaseerd en wat nog gekker is, in allerlei verschillende uitgaven overgenomen. Zo kwam ik bij zes verschillende uitgeverij en bewerkers deze wonderlijke toevoegingen tegen. Of zouden K. van Gelderen, Henri van Hoorn, Patricia Sommelsdijk, Heriëtte van Hoorn, Ankie van den Aardweg en ... Louise Alcott (dat laatste zal wel een vergissing zijn) één en dezelfde persoon zijn? Hoewel ik dat wel vermoed, is het vreemd dat al deze boeken bij verschillende uitgeverijen vandaan komen: Castermans in Dronten, Goede Lectuur in Amsterdam, Jeugdland in Heemskerk, Halenbeek in 's-Hertogenbosch, Van Holkema & Warendorf in Amsterdam en Mulder&Zn in Amsterdam.

Graag zou ik willen weten waar het sprookje 'Een vreemde prinses' vandaan komt. Heeft iemand het ooit gelezen?

Lot van den Akker

CHRIS KAPPERT

**CHRIS KAPPERT
BOUWBEDRIJF B.V.**

www.chriskappert.nl